

Зелькіна Т. Є. – аспірант кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4751-5514>

Проблеми забезпечення захисту майнових прав осіб у сфері виявлення, розшуку й управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів

Метою статті є дослідження особливостей функціонування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, як нового органу виконавчої влади України у взаємодії з іншими органами, проблем забезпечення майнових прав осіб на етапі досудового розслідування в кримінальному провадженні та внесення пропозицій щодо їх розв'язання. **Методологія.** У роботі використано загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання, конкретне поєднання яких зумовлене метою і завданнями дослідження. Використання формально-логічного методу дало змогу визначити, уточнити й доповнити окремі поняття, упорядкувати понятійно-категоріальний апарат. Використано також методи формальної та змістовної логіки, зокрема методи аналізу та синтезу, дедукції, індукції, аналогії та узагальнення тощо. **Наукова новизна** публікації полягає в тому, що виокремлено проблеми забезпечення майнових прав осіб на етапі досудового розслідування в кримінальному провадженні та запропоновано шляхи їх розв'язання; досліджено особливості функціонування Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, як нового органу виконавчої влади України у взаємодії з іншими органами. **Висновки.** Створення зазначеного Агентства було одним з основних критеріїв виконання Україною Плану дій з лібералізації візового режиму з Європейським Союзом. Окреслено позитивні наслідки Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» у сфері захисту майнових прав учасників кримінального провадження. Створення Агентства надало можливість використовувати процесуальні механізми ефективного захисту майнових прав осіб у розумні строки. Арештоване майно до заснування інституту Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, не було можливостей збільшувати і зберігати в умовах інфляції. Це цілком нова, специфічна та важлива функція нашої держави. Проте декілька питань у цій сфері потребують уточнення або детальнішого правового врегулювання. Наприклад, питання щодо впровадження процесуального механізму діяльності Агентства в кримінальний процес постало після прийняття спеціалізованого Закону. Також актуальною є проблематика процедури передання майна, переданого в управління Агентства, адже в чинному кримінальному процесуальному законодавстві встановлено стислий строк розгляду клопотання про передання майна. Необхідно оптимізувати процес для забезпечення захисту прав власників активів. Доречно було б зобов'язати суд перед розглядом клопотання про передання майна направляти повістки сторонам, а у випадку неявки сторін направляти повістки повторно або отримати повідомлення, що сторони повідомлено в установленому порядку про розгляд клопотання щодо передання майна. Крім того, необхідно закріпити право особи на оскарження рішення про передання майна в Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Ключові слова: активи; Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; АРМА; майнові права; захист майнових прав.

Вступ

Відповідно до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 10 листопада 2015 року № 772-VIII ("Закон України", 2015) (далі – Закон), Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – Національне агентство або АРМА), є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері: 1) виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні; 2) управління активами, на які

накладено арешт або які конфісковано в кримінальному провадженні. Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, затвердженого постановою КМУ України від 11 листопада 2018 року № 613 ("Postanova Kabinetu Ninistriv", 2018) (далі – Положення), розширює коло повноважень АРМА щодо виявлення та розшуку активів, на які накладено арешт або які підлягають стягненню в дохід держави в позовному провадженні у справах про визнання необґрунтованими активів та їх вилучення.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що АРМА за змістом своїх функцій і правовим

статусом не має аналогів у системі органів державної влади в Україні. Слушно зазначає Г. Буяджи, що АРМА є цілком новим органом, який, на відміну від інших антикорупційних органів, виконує функції, які до цього в Україні ніхто не виконував (Buiadzhi, 2018, р. 143). Крім того, АРМА є національним аналогом органів (установ, агенцій) – суб'єктів повернення активів, одержаних злочинним шляхом, що успішно функціонують у країнах ЄС відповідно до Рішення Ради Європейського Союзу (2007/845/JHA від 06.12.2007) (Council Decision, 2007), згідно з яким держави – учасниці ЄС повинні створити органи з питань розшуку та повернення активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні, або надати такі повноваження наявним органам.

В Україні немає комплексних досліджень проблем забезпечення захисту майнових прав осіб у сфері виявлення, розшуку й управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Окремі питання повернення активів, одержаних унаслідок вчинення злочинів, у кримінальному провадженні досліджували О. І. Резнікова та Д. А. Липало (Reznikova, & Lypalo, 2018); Г. Буяджи вивчала історію формування, передумови та юридичні підстави створення Національного агентства (Buiadzhi, 2018).

Мета і завдання дослідження

Мета і завдання статті – дослідити особливості функціонування АРМА як нового органу виконавчої влади України у взаємодії з іншими органами, визначити проблеми забезпечення майнових прав осіб на етапі досудового розслідування в кримінальному провадженні та запропонувати шляхи їх розв'язання.

Ця стаття ґрунтується на положеннях міжнародно-правових актів, чинному законодавстві України, а також нормативно-правових актах, виданих АРМА.

Виклад основного матеріалу

Кримінальне судочинство є видом державної діяльності, необхідним для приведення в дію, застосування матеріального кримінального закону (Muravev, 2016). Кримінальне судочинство є сферою державної діяльності, у якій права громадян найсуттєвіше можуть бути порушені, причому з боку держави та її органів. Зазначене насамперед пов'язано з тим, що для забезпечення кримінального процесу й виконання його завдань під час досудового розслідування та судового розгляду до учасників процесу можуть застосовувати заходи процесуального примусу, що становить певну небезпеку обмеження чи порушення конституційних прав і свобод (Pivnenko, 2016).

Слід зауважити, що КПК України посилив роль суду в кримінальному процесі, створив новий механізм судового захисту майнових прав осіб на етапі досудового розслідування, запровадивши посаду слідчого судді. Потреба комплексного дослідження механізму забезпечення майнових прав осіб детермінована основним завданням кримінального провадження – забезпеченням судового захисту прав і свобод учасників кримінального провадження, а також необхідністю оптимізації наявних судових процедур та їх адаптування до загальновизначених міжнародних стандартів.

Із цього приводу слушно зазначають О. І. Резнікова, Д. А. Липало, що складовою притягнення особи до кримінальної відповідальності є повернення активів, одержаних злочинним шляхом. Лише за такої умови під час досудового розслідування та судового провадження певних кримінальних правопорушень забезпечується реальне виконання завдань КК України (ст. 1) та кримінального провадження (ст. 2 КПК України). Так, з одного боку, повернення активів має мінімізувати негативні наслідки злочину, зокрема шляхом звернення незаконно здобутих активів у дохід держави, а з іншого – здійснити превентивний вплив. Також це важлива складова діяльності держави у сфері протидії злочинності (Reznikova, & Lypalo, 2018, р. 204). Основною метою створення АРМА було забезпечення невідворотності настання негативних наслідків учинення кримінальних правопорушень, насамперед корупційних, через позбавлення або обмеження винних осіб економічних переваг, одержаних унаслідок їхньої протиправної поведінки.

Створення в Україні установи з транскордонного розшуку активів з метою їх арешту в кримінальному провадженні й управління арештованим майном передбачено міжнародними договорами, стороною яких є наша держава, зокрема: Конвенцією про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом ("Konventsiiia pro vidmyvannia", 1990), Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти корупції ("Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii", 2003), Кримінальною конвенцією про боротьбу з корупцією ("Kryminalna konventsiiia", 1999) і Конвенцією Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму ("Konventsiiia Rady Yevropy", 2005).

Необхідно зазначити про низку переваг, які надає Закон України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» у сфері захисту майнових прав учасників кримінального провадження.

Зокрема, створення Національного агентства надало представникам бізнесу нові інструменти для захисту своїх інтересів у справах, де вони є потерпілими від злочинів. Адже в умовах використання суб'єктами корупційної злочинної діяльності складних, зокрема й міжнародних, механізмів приховування злочинних активів важливим є вжиття оперативних заходів для пошуку й накладення арешту на активи правопорушника, за рахунок яких можна забезпечити відшкодування завданих збитків. АРМА як спеціальний уповноважений орган надає ефективні інструменти, пов'язані зі швидким доступом до різноманітних інформаційних баз України, держав-партнерів з обміну інформацією та міжнародних організацій з питань розшуку та повернення активів, одержаних злочинним шляхом. Це дає змогу отримати інформацію оперативніше, уникаючи необхідності проходження тривалої процедури міжнародного співробітництва в кримінальних провадженнях або цивільних справах, що вимагає посередництва Генеральної прокуратури України й Міністерства юстиції України.

Згідно зі ст. 17 Закону ("Zakon Ukrainy", 2015), ч. 1 розділу V Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів ("Nakaz Natsionalnoho ahenstva", 2017), Національне агентство забезпечує виконання звернень органів досудового розслідування, прокуратури та судів щодо виявлення, розшуку активів і надає відповідь у якомога стисліший строк, але не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня надходження звернення, або в інший, триваліший строк, зазначений у ньому. Цей строк може бути подовжено за погодженням з органом досудового розслідування, прокуратури та судом.

Отже, потерпілому необхідно ініціювати відкриття кримінального провадження та звернення органу досудового розслідування чи прокурора до АРМА про необхідність виявлення і пошуку активів відповідної особи з метою його подальшого арешту. За загальним правилом, такі звернення мають бути опрацьовані протягом трьох робочих днів, на відміну від звичайних запитів слідчого або процедури тимчасового доступу до речей, документів, банківської таємниці, які можуть тривати роками.

Згідно з пп. 6 п. 5 Положення ("Postanova Kabinetu Ministriv", 2018), АРМА з метою організації своєї діяльності має доступ до Єдиного реєстру досудових розслідувань в порядку й обсязі, визначених законодавством, автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, держателями (адміністраторами) яких є державні органи або органи місцевого самоврядування.

Відповідно до ч. 3 ст. 59 Закону України «Про банки і банківську діяльність», ч. 1 ст. 20 Закону, зазначеного вище, у випадках, встановлених законом, майно або кошти банку, а також кошти й інші цінності юридичних або фізичних осіб, що знаходяться в банку, на які накладено арешт, передають в управління (перераховують на рахунки) Національного агентства не пізніше ніж наступного робочого дня після надходження до банку вимоги Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, здобутими злочинним шляхом, і доданих до неї копій звернення прокурора й ухвали слідчого судді, суду про накладення арешту.

Згідно з ч. 3 ст. 20 Закону, у разі надходження винесеного в межах наданих законом повноважень рішення прокурора або судового рішення, що набрало законної сили, яким скасовано арешт розміщених на рахунках Національного агентства грошових коштів або банківських металів, Національне агентство перераховує відповідні кошти й нараховані за ними проценти або здійснює переказ банківських металів й нарахованих за ними процентів на рахунок їх законного власника протягом трьох робочих днів з дня надання ним інформації про реквізити рахунка.

Отже, створення АРМА надало можливість використовувати процесуальні механізми ефективного способу захисту майнових прав осіб у розумні строки.

Також раніше під час вилучення арештованого майна у власника ніхто не мав права здійснювати активні операції щодо нього, а лише забезпечував його зберігання. Причому на зберігання арештованого майна в уповноважених органів часто не було коштів. Тому за своєю суттю це було вилученням майна з цивільного обігу, що призводило до знецінення такого майна. Ситуація складалася так, що негативних наслідків зазнавав і власник, у разі повернення йому знеціненого майна після скасування арешту, і держава – у разі стягнення знеціненого майна внаслідок конфіскації чи спеціальної конфіскації. Протягом тривалого періоду могли бути арештовані транспортні засоби на штрафних майданчиках, опечатані офісні приміщення, вилучені товари з групи товарів швидкого обігу, вилучені матеріали та засоби виробництва, арештовані кошти на рахунках, на які не нараховували відсотки, арештована й вилучена готівка.

Норми Закону захищають майнові права осіб шляхом встановлення обов'язкової процедури оцінювання та ринкової вартості під час управління рухомим і нерухомим майном, цінними паперами, майновими й іншими правами; реалізації майна, яке швидко втрачає свою вартість; у разі скасування арешту

швидкого повернення законному власнику коштів з нарахованими відсотками; здійснення управління активами на умовах ефективності, а також збереження та підвищення їх вартості.

Так, відповідно до ч. 2 ст. 20 Закону, розмір процентів відсоткової ставки за користування банками коштами або металами на депозитних рахунках Національного агентства визначається договором на рівні не нижче від облікової ставки Національного банку України або процентної ставки банку за такий вид послуг для третіх осіб (для іншого банку).

Згідно з ч. 4 ст. 21 Закону, майно, зокрема у вигляді предметів чи великих партій товарів, зберігання якого через громіздкість або з інших причин неможливе без зайвих труднощів, або витрати із забезпечення спеціальних умов зберігання якого чи управління яким співмірні з його вартістю, або яке швидко втрачає свою вартість, а також майно у вигляді товарів або продукції, що піддаються швидкому псуванню, підлягає реалізації за цінами щонайменше не нижче за ринкові. Примірний перелік такого майна визначає Кабінет Міністрів України.

Пункт 8 Порядку реалізації арештованих активів на електронних торгах ("Portanova Kabinetu Ministriv", 2017) передбачає, що ринкову вартість активу, який становить відповідний лот, визначають на підставі звіту про оцінювання активу, яке проводять на кожні перші, повторні електронні торги. Строк дії звіту про оцінювання становить не більше ніж шість місяців з дати її проведення, якщо інше не встановлено законодавством. Це гарантує продаж активу не нижче за ринкову ціну, визначену оцінювачем, який пройшов конкурс і несе відповідальність за свою діяльність.

Відповідно до п. 11 зазначеного Порядку реалізації ("Portanova Kabinetu Ministriv", 2017), Національне агентство має право в будь-який час припинити електронні торги та зняти актив з реалізації в разі припинення дії визначеної законом підстави для реалізації активу або виявлення обставин, що перешкоджають реалізації активу відповідно до цього Порядку. Отже, АРМА може зняти майно з торгів, наприклад, з причини скасування арешту.

Згідно з ч. 8 ст. 21 Закону, у разі надходження винесеного в межах наданих законом повноважень рішення прокурора, а також судового рішення, що набрало законної сили, яким скасовано арешт прийнятих в управління активів, Національне агентство в триденний строк повертає їх законному власнику, а в разі їх реалізації – повертає одержані від цього кошти, а також проценти, нараховані як плата за користування банком такими коштами.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що до впровадження інституту АРМА арештоване

майно не було можливостей збільшувати та зберігати в умовах інфляції. Адже метою моделі управління АРМА арештованими активами за Законом є необхідність не лише збереження (зберігання) арештованого майна як такого, а й збереження та примноження його вартості. Безумовно, це є новою, специфічною та важливою функцією нашої держави.

Таким чином, в Україні було зроблено рішучі кроки на шляху процесуального врегулювання діяльності з повернення активів, одержаних злочинним шляхом у кримінальному провадженні. Проте декілька питань у цій сфері вимагають уточнення або детальнішого правового врегулювання.

Слід зазначити, що створення АРМА було одним з основних критеріїв виконання Україною Плану дій з лібералізації візового режиму з ЄС. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення засад діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 18 лютого 2016 року № 1021-VIII ("Zakon Ukrainy", 2016) було внесено зміни до низки нормативно-правових актів України, зокрема ЦК та КПК України.

Частину 7 ст. 100 КПК України доповнено таким реченням: «Прокурор у випадку, передбаченому абзацом сьомим частини шостої цієї статті, не пізніше наступного робочого дня з моменту постановлення ухвали слідчого судді, суду надсилає копію цієї ухвали Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, зі зверненням щодо прийняття активів, а також вживає невідкладних заходів щодо передачі цих активів Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» ("Zakon Ukrainy", 2016).

Відповідно до абзацу 2 ч. 1 ст. 19 Закону, активи приймають в управління на підставі ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів, копії яких надсилають АРМА не пізніше ніж наступного робочого дня після їх винесення (надання) з відповідним зверненням прокурора.

Таким чином, обов'язок направити не пізніше ніж наступного робочого дня рішення суду про прийняття активів в управління або реалізації АРМА та вжити невідкладних заходів щодо передання цих активів до АРМА покладено на прокурора.

Слушною видається думка О. І. Резнікової та Д. А. Липало про те, що в Україні втілено змішану інституційну модель створення та функціонування органів, уповноважених на повернення активів, одержаних злочинним шляхом. Так, в Україні функціонує АРМА, що є органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, обов'язки з виявлення та розшуку майна в кримінальному провадженні покладено на сторону обвинувачення, а вирішення питання про накладення арешту на таке майно та його спеціальну конфіскацію – на слідчого суддю та суд відповідно. Тобто прототипами АРМА в Україні стали відповідні агенції Французької Республіки та Румунії. Проте специфіка національної моделі кримінального судочинства України потребує надання АРМА процесуального статусу учасника кримінального провадження та закріплення його повноважень у КПК (Reznikova, & Lypalo, 2018, p. 210).

Питання щодо впровадження процесуального механізму діяльності АРМА в кримінальний процес постало після прийняття спеціалізованого Закону. Із цією метою Законом були внесені зміни до ст. 100 і 170 КПК, аналіз яких дає підстави для висновку, що АРМА взаємодіє з органами досудового розслідування, прокуратури та суду в таких напрямках: 1) за зверненням слідчого, прокурора АРМА надає інформацію та вживає заходів щодо виявлення та розшуку активів, які можуть бути арештовані в кримінальному провадженні (абз. 2 ч. 1 ст. 170 КПК); 2) АРМА приймає для управління або реалізації арештовані в кримінальному провадженні активи (абз. 7 ч. 6 і 7 ст. 100 КПК); 3) АРМА виконує запити про міжнародну правову допомогу, метою яких є виявлення, арешт майна, грошей, цінностей, отриманих злочинним шляхом, а також майна, яке належить підозрюваному, обвинуваченому або засудженому особам (ст. 568 КПК).

Ці питання, зокрема вимоги до звернень, регулює також Порядок взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів від 20 жовтня 2017 року. Згідно з ним, до напрямів взаємодії АРМА з органами досудового розслідування та прокуратури також належать: 1) виконання органами досудового розслідування, прокуратури запитів АРМА щодо надання інформації, необхідної для надання цим органом відповіді на запит органу іноземної держави, уповноваженого на виконання функцій установи з повернення активів; 2) розгляд органами досудового розслідування, органами прокуратури інформації АРМА щодо ознак правопорушень, виявлених ним під час виконання визначених законом функцій та повноважень АРМА, інших

питань, пов'язаних з виконанням повноважень АРМА ("Nakaz Natsionalnoho ahenstva", 2017).

Крім того, у п. 1 ч. 1 ст. 15 Закону визначено, що Національне агентство взаємодіє з органами досудового розслідування, прокуратури та суду шляхом надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань, пов'язаних із виявленням, розшуком, здійсненням оцінювання й управління активами.

Часто відсутність у суб'єктів, уповноважених на ведення кримінального провадження, спеціальних знань у сфері повернення активів, одержаних унаслідок вчинення корупційних та інших злочинів, призводить до того, що повернення таких активів протягом тривалого часу залишалося другорядним питанням у кримінальному судочинстві, а його здійснення супроводжувалося проблемами правозастосовного спрямування.

Тому на практиці судді часто використовують метод надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком, проведенням оцінювання та управління активами, шляхом виклику в судові засідання працівників Національного агентства, які відіграють важливу роль у забезпеченні захисту прав власників активів. Адже це дає змогу попередити зловживання повноваженнями прокурором або уповноваженою ним особою в частині передання активів, які не є предметом конфіскації або забезпечення цього кримінального провадження.

З огляду на викладене вище, доцільно було б доповнити ч. 1 ст. 172 КПК України реченням: «слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою запросити працівника Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, для вирішення питання про арешт майна». До речі, встановлювати потрібно суду таке право, а не обов'язок, аби це не стало способом затягування процесу.

Також актуальною є проблематика процедури передання майна, переданого в управління АРМА. Адже в чинному кримінальному процесуальному законодавстві встановлено нетривалий строк розгляду клопотання про передання майна. Так, згідно з ч. 1 ст. 272 КПК України, клопотання про арешт майна розглядає слідчий суддя, суд не пізніше ніж за два дні з дня його надходження до суду, за участю слідчого та/або прокурора, цивільного позивача, якщо клопотання подано ним, підозрюваного, обвинуваченого, іншого власника майна, і за наявності – також захисника, законного представника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Неприбуття цих осіб у судові засідання не перешкоджає розгляду клопотання.

Перед слідчим суддею постає завдання, як розглянути таке клопотання про передання майна: з викликом усіх сторін, зацікавлених осіб, власником майна або без них, адже закон дозволяє розглядати без повідомлення зацікавлених осіб клопотання слідчого, прокурора, цивільного позивача про арешт майна, яке не було тимчасово вилучено.

У такому випадку необхідно оптимізувати процес для забезпечення захисту прав власників активів. Доречно було б зобов'язати суд направляти повістки сторонам, а у випадку неявки сторін направляти повістки повторно або отримати повідомлення, що сторони повідомлені в установленому порядку про розгляд клопотання про передання майна.

Відповідно до ч. 1 ст. 274 КПК України, підозрюваний, обвинувачений, їх захисник, законний представник, інший власник або володілець майна, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які не були присутні під час розгляду питання про арешт майна, мають право заявити клопотання про скасування арешту майна цілком або частково.

Тобто оскаржується лише рішення про накладення арешту, а рішення про передання майна в АРМА не оскаржується.

Для розв'язання цієї проблеми слід надати можливість перегляду рішення про передання майна в АРМА в апеляційному порядку або ж якщо сторона не була повідомлена про судовий розгляд рішення про передання майна в АРМА в установленому порядку – оскаржити в цей самий суд першої інстанції.

На думку О. І. Резнікової, Д. А. Липало, системне тлумачення норм КПК засвідчує, що вирішення питання про арешт майна в кримінальному провадженні та передання такого майна в управління або для його реалізації АРМА (ч. 6, 7 ст. 100 КПК і ст. 170–175 КПК), з одного боку, є взаємопов'язаними та взаємодоповнюваними, а з іншого – порівняно самостійними кримінальними процесуальними операціями (Reznikova & Lypalo, 2018, p. 210). Так, арешт майна в кримінальному провадженні завжди передуює переданню для управління або реалізації АРМА, вказаних в абзаці 7 ч. 6 ст. 100 КПК речових доказів. Юридичною підставою передання в управління або для реалізації АРМА арештованого майна, визначеного в абз. 7 ч. 6 ст. 100 КПК, не завжди є ухвала слідчого судді, суду, адже у випадках, коли власник такого майна надає письмову згоду на ці дії, воно може бути передане АРМА без ухвали слідчого судді, суду.

Тобто в абзаці 7 ч. 6, 7 ст. 100 КПК ідеться про самостійний вид клопотання – клопотання про передання в управління або для реалізації

арештованого майна АРМА. У цьому контексті цікавим є рішення Верховного Суду у справі № 760/16341/17 ("Ukhvala Verkhovnoho Sudu", 2018). Так, досліджуючи доводи касаційної скарги, Верховний Суд зазначив, що посилення на відсутність у слідчого судді повноважень для розгляду «клопотання про визначення порядку зберігання речових доказів шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна» суперечить законодавчим приписам.

Зокрема, посилаючись на ч. 6 ст. 100 КПК, Верховний Суд констатував, що суд апеляційної інстанції, встановивши, що ухвала слідчого судді про визначення порядку зберігання речових доказів шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна оскарженню не підлягає, і відмовивши у відкритті провадження за апеляційною скаргою, діяв відповідно до вимог кримінального процесуального закону ("Ukhvala Verkhovnoho Sudu", 2018). Правова позиція ВСУ, викладена в постанові від 12 жовтня 2017 року, переконує, що, постановляючи однойменну ухвалу за наслідками розгляду клопотання про визначення порядку зберігання речових доказів шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна, слідчий суддя діяв у межах повноважень, закріплених КПК ("Postanova Verkhovnoho Sudu", 2017).

Фактично такий самий висновок зробив ВС у зазначеному вище рішенні. Зокрема, посилаючись на ч. 6 і 7 ст. 100 КПК, ВС прямо визначив, що як «клопотання про визначення порядку зберігання речових доказів шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна», так й «ухвала слідчого судді про визначення порядку зберігання речових доказів шляхом визначення порядку виконання ухвали про арешт майна» передбачені нормами чинного КПК, тому перший процесуальний документ правомірно був розглянутий слідчим суддею, а другий, відповідно до ч. 1 ст. 309 КПК, – оскарженню в апеляційному порядку під час досудового розслідування не підлягає ("Ukhvala Verkhovnoho Sudu", 2018).

Проте деякі сумніви викликає назва цього процесуального документа. Так, якщо сторона обвинувачення, отримавши ухвалу слідчого судді, суду про задоволення клопотання про накладення арешту на майно додатково звертається до слідчого судді, суду з клопотанням, передбаченим ч. 7 ст. 100 КПК, вбачається, що таке звернення має відбуватися шляхом подання клопотання про передання в управління або для реалізації арештованого майна (речових доказів) АРМА. У цьому разі назви як клопотання, так і відповідної ухвали будуть такими, що відповідають їх змісту. Водночас варто зауважити, що обов'язок визначити порядок виконання ухвали про арешт

майна, зокрема й шляхом визначення порядку зберігання речових доказів, відповідно до п. 5 ч. 5 ст. 173 КПК, покладається на слідчого суддю, суд, які в разі задоволення клопотання про накладення арешту на майно зобов'язані визначити в своєму рішенні порядок виконання такої ухвали із зазначенням способу інформування заінтересованих осіб. Для цього слідчий суддя, суд визначає конкретні дії, які мають учинити для виконання ухвали про арешт майна (Banchuk, Kuibida, & Khavroniuk, 2013, p. 353), вказує на відповідальну за це установу або службову особу (Stovba, 2013, p. 218).

Тому практика вирішення питання про передання в управління або для реалізації АРМА речових доказів, визначених в абз. 7 ч. 6 ст. 100 КПК, під час розгляду клопотання про накладення арешту на таке майно (п. 5 ч. 5 ст. 173 КПК) у кримінальному провадженні також є правомірною.

Такий зв'язок правового змісту ухвали про передання активів в управління АРМА як такої, що є похідною від ухвали про їх арешт (перша ухвалюється на виконання другої), пояснюється тим, що, згідно з вимогами Закону та КПК України, управління АРМА активами можливе виключно за умови, що на них накладено арешт у кримінальному провадженні, і не будь-який, а арешт із встановленням заборон відчуження, розпоряджатися та/або користуватися такими активами. Також відповідна судова практика зумовлена тим, що КПК України не виокремлює ухвалу про передачу активів в управління АРМА як окремо поійменовану ухвалу. Натомість у ч. 6 ст. 100 КПК України таку ухвалу названо «рішенням слідчого судді, суду». Отже, за своєю правовою сутністю ухвала про передання активів в управління АРМА є похідною від ухвали про їх арешт і забезпечує виконання останньої.

Аналіз судової практики дає змогу стверджувати, що постійно виникають складнощі в застосуванні норм ч. 6 і 7 ст. 100 КПК і ст. 19 Закону.

Згідно з абзацом 7 ч. 6 ст. 100 КПК України, речові докази вартістю понад 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження, передаються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності – за рішенням слідчого судді, суду Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, для здійснення заходів з управління ними з метою забезпечення їх збереження або збереження їхньої економічної вартості, а речові докази, зазначені в абзаці першому цієї частини, такої самої вартості – для

їх реалізації з урахуванням особливостей, визначених законом.

Проте, відповідно до ч. 1 ст. 19 Закону, Національне агентство здійснює управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, зокрема як захід забезпечення позову – лише щодо позову, пред'явленого в інтересах держави, зі встановленням заборони розпоряджатися та/або користуватися такими активами, сума або вартість яких дорівнює або перевищує 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року.

Таким чином, ч. 1 ст. 19 Закону суперечить положенням абзацу 7 ч. 6 ст. 100 КПК України, зокрема щодо визначення вартості арештованих активів, які можуть бути передані в управління або для реалізації АРМА в кримінальному провадженні. З огляду на положення ч. 3 ст. 9 КПК України, про те, що під час здійснення кримінального провадження не можуть застосовувати закон, який суперечить КПК, норми ч. 1 ст. 19 Закону не мають застосовувати під час вирішення питання про передання арештованого в кримінальному провадженні майна в управління або для реалізації АРМА.

Згідно з ч. 2 ст. 1 КПК України, кримінальне процесуальне законодавство України містить відповідні положення Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цього Кодексу й інших законів України.

Таким чином, положення Закону, які стосуються кримінального провадження щодо визначення вартості арештованих активів, треба узгодити з нормами КПК України й імплементувати Закон до системи кримінального процесуального законодавства України.

Наукова новизна

Наукова новизна публікації полягає в тому, що в статті виокремлено проблеми забезпечення майнових прав осіб на етапі досудового розслідування в кримінальному провадженні й запропоновано шляхи їх розв'язання, також досліджено особливості функціонування АРМА як нового органу виконавчої влади України у взаємодії з іншими органами.

Висновки

Аналіз правозастосовної практики у сфері виявлення, розшуку активів й управління активами в кримінальному провадженні дає змогу констатувати наявність низки проблемних питань, які потребують практичного розв'язання. Невирішеним залишається питання надання

АРМА процесуального статусу учасника кримінального провадження. Тому доцільно доповнити п. 25 ст. 3 КПК України, визначивши Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів

учасником кримінального провадження. Також важливим є закріплення права оскарження рішень, дій чи бездіяльності Національного агентства під час досудового розслідування шляхом внесення його до переліку органів, визначених в ч. 1 ст. 303 КПК України.

REFERENCES

- Banchuk, O.A., Kuibida, R.O., & Khavroniuk, M.I. (Ed.). (2013). *Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo protsesualnogo kodeksu Ukrainy* [Scientific and Practical Commentary to the Criminal Procedure Code of Ukraine]. Kharkiv: Faktor [in Ukrainian].
- Buiadzi, H. (2018). Istoriia formuvannia ta peredumovy vynyknennia Natsionalnogo ahentstva Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv [History of formation and prerequisites for the emergence of the National Agency of Ukraine for the detection, search and management of assets obtained from corruption and other crimes]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo, Entrepreneurship, economy and law*, 3, 143-147. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/3/28.pdf>. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185> [in Ukrainian].
- Council Decision 2007/845/JHA of 6 December 2007 concerning cooperation between Asset Recovery Offices of the Member States in the field of tracing and identification of proceeds from, or other property related to, crime. (n.d.). *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007D0845>.
- Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union. (n.d.). *eur-lex.europa.eu*. Retrieved from <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0042>.
- G8 Best Practices for the Administration of Seized Assets. (n.d.). *docplayer.net*. Retrieved from <http://docplayer.net/16960901-G8-best-practices-for-the-administration-of-seizedassets.html>.
- Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii: vid 31 zhovt. 2003 r. [United Nations Convention against Corruption from October 31, 2003]. (n.d.). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/conv [in Ukrainian].
- Konventsiiia pro vidmyvannia, poshuk, aresht ta konfiskatsiiu dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom: vid 8 lystop. 1990 r. [Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of Proceeds of Crime from November 8, 1990]. (n.d.). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_029/conv [in Ukrainian].
- Konventsiiia Rady Yevropy pro vidmyvannia, poshuk, aresht ta konfiskatsiiu dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta pro finansuvannia teroryzmu: vid 16 trav. 2005 r. [Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism from May 16, 2005]. (n.d.). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_948/conv. doi: <https://doi.org/10.30748/soi.2018.154.07> [in Ukrainian].
- Kryminalna konventsiiia pro borotbu z koruptsiieiu (ETS 173): vid 27 sich. 1999 r. [Criminal Convention for the Suppression of Corruption (ETS 173) from January 27, 1999]. (n.d.). *zakon3.rada.gov.ua*. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_101/conv [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [The Criminal Procedure Code of Ukraine from April 13, 2012, No. 4651-VI]. (n.d.). *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page> [in Ukrainian].
- Muravev, K.V. (2016). Ugolovnyy protsess i realizatsiia ugolovnogo zakona [Criminal process and implementation of the criminal law]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta, Bulletin of Tomsk State University*, 4(22), 56-68. doi: <https://doi.org/10.17223/22253513/22/7> [in Russian].
- Nakaz Natsionalnogo ahentstva Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv, Natsionalnogo antykoruptsiinoho biuro Ukrainy, Heneralnoi prokuratury Ukrainy, Sluzhby bezpeky Ukrainy, Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy, Ministerstva finansiv Ukrainy "Pro zatverdzenntia Poriadku vzaiemodii pry rozhladi zvernenu orhaniv, shcho zdiisniuut dosudove rozsliduvannia, prokuratury ta vykonanni zapytiv inozemnykh derzhav shchodo vyavlennia ta rozshuku aktyviv": vid 20 zhovt. 2017 r. No. 115/197-o/297/586/869/857 [Order of the National Agency of Ukraine for the detection, search and management of assets obtained from corruption and other crimes, the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Prosecutor's Office of Ukraine, the Security Service of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine "On Approval of the Procedure of interaction in consideration of appeals of bodies conducting pre-trial investigation, prosecutor's office and fulfillment of requests of foreign states for the identification and search of assets" from October 20, 2017, No. 115/197-o/297/586/869/857]. (n.d.). *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1342-17>. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185> [in Ukrainian].
- Pivnenko, L.V. (2016). Zastava - yak alternatyva zastosuvannia zapobizhnogo zakhodu u vyhladi trymannia pid vartoiu [Bail - as an alternative to the use of pre-trial detention]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni H.S. Skovorody, Collection of scientific works of Kharkov National*

Pedagogical University named after G. Skovoroda, 24, 169-174. doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.192602> [in Ukrainian].

- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Natsionalne ahentstvo Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv": vid 11 lyp. 2018 r. No. 613 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Regulation on the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes" from July 11, 2018, No. 613]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-2018-%D0%BF?lang=ru>. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185> [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Poriadku realizatsii areshtovanykh aktyviv na elektronnykh torhakh: vid 27 veres. 2017 r. No. 719 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Procedure for Sale of Arrested Assets at Electronic Auctions" from September 27, 2017, No. 719]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2017-%D0%BF#n8> [in Ukrainian].
- Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 12 zhovtnia 2017 r. No. 5-142ks(15)17 [Resolution of the Supreme Court of Ukraine from October 12, 2017, No. 5-142x(15)17]. (n.d.). *www.scourt.gov.ua*. Retrieved from [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FDCF10B19D4B1587C22581DA004E59F8](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FDCF10B19D4B1587C22581DA004E59F8) [in Ukrainian].
- Reznikova, O.I., & Lypalo, D.A. (2018). Aktualni problemy povernennia aktyviv, oderzhanymy vnaslidok vchynennia zlochyniv, u kryminalnomu provadzhenni [Topical Problems of Return of Criminal Assets in Criminal Procedure]. *Problemy zakonnosti, Problems of legality*, 143, 202-216. Retrieved from <http://plaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/147116/148871>. doi: 10.21564/2414-990x.143.147116 [in Ukrainian].
- Stovba, O.V. (Ed.). (2013). *Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and Practical Commentary to the Criminal Procedure Code of Ukraine]*. (Vols. 1-3). Kharkiv [in Ukrainian].
- Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 15 sichnia 2018 r. Sudova sprava No. 760/16341/17 [Order of the Supreme Court from January 15, 2018. Litigation No. 760/16341/17]. (n.d.). *reyestr.court.gov.ua*. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71639619> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro Natsionalne ahentstvo Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv": vid 10 lystop. 2015 r. No. 772-VIII [Law of Ukraine "About the National Agency of Ukraine for Detection, Investigation and Management of Assets Received from Corruption and Other Crimes" from November 10, 2015, No. 772-VIII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 1, 2. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vykonannia rekomendatsii, yaki mistiatsia u shostii dopovidi Yevropeiskoi komisii pro stan vykonannia Ukrainoiu Planu dii shchodo liberalizatsii Yevropeiskym Soiuzom vizovoho rezhymu dlia Ukrainy, stosovno udoskonalennia zasad diialnosti Natsionalnoho ahentstva Ukrainy z pytan vyavlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv": vid 18 liut. 2016 r. No. 1021-VIII [Law of Ukraine "On amendments to some legislative acts of Ukraine on the implementation of the recommendations contained in the sixth report of the European Commission on the state of implementation by Ukraine of the European Union Liberalization Action Plan for the visa regime for Ukraine, concerning the improvement of the principles of activity of the National Agency of Ukraine for the detection, search and management of assets, received from corruption and other crimes" from February 18, 2016, No. 1021-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-viii>. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України / за ред. О. А. Банчука, Р. О. Куйбіди, М. І. Хавронюка. Харків : Фактор, 2013. 1072 с.
- Буяджи Г. Історія формування та передумови виникнення Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 143–147. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/3/28.pdf>. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185>.
- Council Decision 2007/845/JHA of 6 December 2007 concerning cooperation between Asset Recovery Offices of the Member States in the field of tracing and identification of proceeds from, or other property related to, crime. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007D0845>.
- Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0042>.
- G8 Best Practices for the Administration of Seized Assets. URL: <http://docplayer.net/16960901-G8-best-practices-for-the-administration-of-seizedassets.html>.
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: міжнар. док. від 31 жовт. 2003 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/conv.
- Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом: міжнар. док. від 8 листоп. 1990 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_029/conv.
- Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: міжнар. док. від 16 трав. 2005 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_948/conv. doi: <https://doi.org/10.30748/soi.2018.154.07>.

- Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173): міжнар. док. від 27 січ. 1999 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_101/conv.
- Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page>.
- Муравьев К. В. Уголовный процесс и реализация уголовного закона. *Вестник Томского государственного университета*. 2016. № 4 (22) С. 56–68. (Серия «Право»). doi: <https://doi.org/10.17223/22253513/22/7>.
- Про затвердження Порядку взаємодії при розгляді звернень органів, що здійснюють досудове розслідування, прокуратури та виконанні запитів іноземних держав щодо виявлення та розшуку активів: наказ Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Національного антикорупційного бюро України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства фінансів України від 20 жовт. 2017 р. № 115/197-о/297/586/869/857. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1342-17>. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185>.
- Півненко Л. В. Застава – як альтернатива застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. 2016. Вип. 24. С. 169–174. (Серія «Право»). doi: <http://doi.org/10.5281/zenodo.192602>.
- Про затвердження Положення про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: постанова Кабінету Міністрів України від 11 лип. 2018 р. № 613. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-2018-%D0%BF?lang=ru>. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185>.
- Про затвердження Порядку реалізації арештованих активів на електронних торгах: постанова Кабінету Міністрів України від 27 верес. 2017 р. № 719. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2017-%D0%BF#n8>.
- Постанова Верховного Суду України від 12 жовтня 2017 р. № 5-142кц(15)17. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/FDCF10B19D4B1587C22581DA004E59F8](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/FDCF10B19D4B1587C22581DA004E59F8).
- Резнікова О. І., Липало Д. А. Актуальні проблеми повернення активів, одержаних внаслідок вчинення злочинів, у кримінальному провадженні. *Проблеми законності*. 2018. Вип. 143. С. 202–216. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/147116/14887>. doi: 10.21564/2414-990x.143.147116.
- Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 3 т. / за ред. О. В. Стовби. Харків, 2013. Т. 1. 518 с.
- Ухвала Верховного Суду від 15 січня 2018 р. Судова справа № 760/16341/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71639619>.
- Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10 листоп. 2015 р. № 772-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 1. Ст. 2. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185>.
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання рекомендацій, які містяться у шостій доповіді Європейської комісії про стан виконання Україною Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, стосовно удосконалення засад діяльності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 18 лют. 2016 р. № 1021-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-viii>. doi: <https://doi.org/10.33498/louu-2018-02-185>.

Стаття надійшла до редколегії 24.04.2019

Zelkina T. – Postgraduate Student of the Department of Criminal Procedure of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4751-5514>

Problems of Ensuring the Protection of Property Rights of Individuals in the Field of Detection, Search and Asset Management Obtained from Corruption and other Crimes

The **purpose** of the article is studying the peculiarities of the functioning of the National Agency of Ukraine on the Detection, Investigation and Management of Assets Received from Corruption and Other Crimes as a new executive body of Ukraine in co-operation with other bodies, problems of providing property rights of persons at the stage of pre-trial investigation in criminal proceedings, and making suggestions for their solution. **Methodology.** The paper uses general scientific and special-scientific methods of cognition, the concrete combination of which is determined by the purpose and objectives of the study. Using the formal-logical method has allowed to define, clarify and supplement the individual concepts of the category and thus to organize the conceptual-categorical apparatus. The method of formal logic and logico-meaningful method were also used, in particular methods of analysis and synthesis, deduction and induction, analogies and generalizations, etc. The **scientific novelty** of the article is determined by the fact that the

article outlined the problems of ensuring the property rights of individuals at the stage of pre-trial investigation in criminal proceedings, and suggested ways of their solution, as well as investigated the peculiarities of the functioning of Agency as a new executive body of Ukraine in co-operation with other bodies. **Conclusions.** The need to create an Agency was one of the main criteria for Ukraine to implement the EU-visa liberalization plan. It is necessary to note a number of positive effects provided by the Law «On the National Agency of Ukraine on the Detection, Investigation and Management of Assets Received from Corruption and Other Crimes» in the field of protection of property rights of participants in criminal proceedings. The creation of Agency enabled the use of procedural mechanisms for an effective way to protect individuals' property rights within reasonable timeframes. There was no capacity to increase and maintain the arrested property under conditions of constant inflation before the creation of the institution of the Agency. And, of course, this is a new, specific and important function of our state. However, some issues in this area require clarification or a more detailed legal settlement. For example, the issue of implementing the procedural mechanism of the Agency's activity in the criminal process arose after the adoption of the specialized law. There is also a problem of the transfer of property to the Agency management. After all, the current criminal procedural law provides for a short period of consideration of the application for transfer of property. In this case, it is necessary to optimize the process to ensure the protection of the rights of the owners of assets. It would be appropriate to require the court, before consideration of the transfer request, to send the submissions to the parties, and in the absence of parties to send the submissions repeatedly, or to receive a notification that the parties have been duly informed about the consideration of the application for transfer of property. In addition, it is necessary to consolidate the right of the person to appeal the decision to transfer property to Agency.

Keywords: assets; National Agency of Ukraine on the Detection, Investigation and Management of Assets Received from Corruption and Other Crimes; ARMA; property rights; protection of property rights.